

Katılım Bankacılığı Sistemi Nedir?

*Türkiye'nin ilk Katılım Bankası Albaraka Türk,
Katılım Bankacılığı ile ilgili sorunlarınızı yanıtlıyor.*

Siz sorun... Biz cevaplayalım.

*Türk mali sisteminin günden güne büyüyen gücü
Katılım Bankacılığı ile ilgili merak ettiğiniz her şey
bu kitapçıkta.*

*Türkiye'nin ilk Katılım Bankası olan Albaraka Türk,
Katılım Bankacılığı ile ilgili sorularınızı yanıtlıyor.*

İçindekiler

• Katılım Bankası nedir? Nasıl çalışır?

7

• Katılım Bankalarının kuruluş amacı nedir?

• Katılım Bankaları, kâr veya zarara katılma hesaplarına dağıtacağı kâr payını nasıl belirliyor?

9

• Katılım Bankaları kullandığı fonları nasıl garanti altına alıyor?

• Katılım Bankaları neden banka faizlerine yakın kâr payı dağıtıyor?

• Katılım Bankaları dağıtacakları kârı önceden açıklıyorlar mı?

11

• Katılım Bankaları hep kâr dağıtıyor, hiç zarar dağıtmıyor, neden?

13

• Katılım Bankaları fon kullanırken alacağı kâr payını nasıl tespit ediyor?

15

• Katılım Bankaları başka hangi hizmetleri veriyor?

• Dünyada başka örnekleri var mı?

17

• Katılım Bankalarının fon toplama ve fon kullandırma işlemlerinde klasik bankacılıktan işleyiş farkı nedir?

19

• Katılım Bankalarında kâr payı dağıtımını nasıl sağlıyor?

21

• Katılım Bankaları şubelerinin bulunmadığı yerlerde nasıl hesap açtırabiliriz? Paramızı nasıl çekebiliriz?

23

Katılım Bankacılığı ile İlgili Temel Tespitler

• Katılım Bankaları ekonomik ve toplumsal bir ihtiyaçtan doğmuştur.

25

• Katılım Bankaları milli ve yasal kuruluşlardır.

• Katılım Bankacılığı, çağdaş bir finansman modelidir.

• Katılım Bankaları Türk mali sistemini tamamlayan ve geliştiren kuruluşlardır.

26

• Katılım Bankaları, diğer bütün bankalar gibi ilgili kamu otoriteleri tarafından düzenli bir biçimde denetlenmektedir.

• Katılım Bankaları reel sektörü finanse etmektedir.

27

• Katılım Bankaları, küçük ve orta boy işletmelere (KOBİ) finansman desteği sağlamaktadır.

• Katılım Bankaları ihracatın finansmanına kaynak ayırmaktadır.

28

• Katılım Bankaları kayıt dışı ekonominin panzehiridir..

• Katılım Bankaları vergi açısından hiçbir ayrıcalığa sahip değildir.

29

Katılım Bankası nedir? Nasıl Çalışır?

Katılım Bankaları mali sektörde faaliyet gösteren, reel ekonomiyi finanse eden ve bankacılık hizmetleri sunan kuruluşlardır. Katılım Bankaları, tasarruf sahiplerinden topladıkları fonları, faizsiz finansman prensipleri dahilinde ticaret ve sanayide değerlendirerek, oluşan kâr veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşırlar. TL, USD ve EURO bazında vadeli hesaplarda toplanan fonlar, kurumsal finansman desteği, bireysel finansman desteği, finansal kiralama, kâr veya zarar ortaklığı yöntemleriyle değerlendirilir.

Ticaretin ve sanayinin ihtiyaç duyduğu hammadde, yarı mamul veya mamul madde, gayrimenkul, makine veya her tür teçhizatın temini, bu yöntemler aracılığıyla sağlanmaktadır. Katılım Bankaları nakit kredi vermezler, ancak halkın ihtiyaç duyabileceği bankacılık hizmetlerini sunarlar.

Katılım Bankalarının varlık nedeni ve Altın Kuralı "Faizsizlik Prensibi"dir.
"Faizsizlik Prensibi"nin özü de;

- 1) Fon toplarken "sabit bir getiri" taahhüt etmemek,
- 2) Fon kullanırken nakit kredi vermeyip, malı "peşin alıp vadeli satmak"tır.

Katılım Bankalarının kuruluş amacı nedir?

Türkiye'de ve dünyada halkın bir kesimi, faiz gelirinden uzak durmaktadır. Bu nedenle klasik bankalara gitmeyen fonlar atıl kalmaktadır. Bu durum hem genel ekonomi açısından, hem de tasarruf sahibi açısından bir kayıptır. Katılım Bankaları, mali sektörde bir yenilik olarak, klasik bankalara gitmeyen fonları ekonomiye kazandırmak ve tasarruf sahiplerinin fonlarını güvenle saklamalarına ve değerlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Ayrıca orta ve uzun vadede yatırımların finanse edilmesi yoluyla kalkınmaya katkı sağlarlar. Kuruluş aşamasında, dalında uzman kişilerin oluşturduğu heyetlerin görüşleri doğrultusunda ve dünyadaki uygulamalardan örnek alınarak Katılım Bankalarının topladığı fonları değerlendirmek için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlerle elde edilen kazancın ticari kazanç niteliğinde olduğu ve faizden esaslı olarak farklılık gösterdiği konusunda bir görüş birliği oluşmuştur.

Katılım Bankaları, kâr veya zarara katılma hesaplarına dağıtacağı kâr payını nasıl belirliyor?

Vadeli olarak açılan katılma hesaplarına dağıtılacak kâr, fon kullandırma faaliyetlerinin neticesinde oluşan kâr seviyesine bağlıdır. Toplanan fonlar, para cinsine göre TL, USD ve EUR havuzlarında toplanır. Fon kullanmak isteyen müşteriye talep ettiği para cinsi ve vade grubuna göre ilgili havuzdan fon kullandırılır ve bu işlemde doğan kâr veya zarar da prensip olarak ilgili havuza dağıtılır. Dağıtılan kâr, günlük bazda hesaplanır ve hafta başına rastlayan gün gazetelerde ilân edilir.

Katılım Bankaları kullandığı fonları nasıl garanti altına alıyor?

Katılım Bankaları fon kullandırmadan önce muhatap firmayı tetkik eder. Mali ve moralite yönünden istihbaratını ve analizini yapar. Eğer firma sağlam ve çalışılabilir durumda ise, eldeki verilere göre bir limit tahsis eder ve bu limit dahilinde çalışır. İlgili firmanın borcu karşılığında teminat olarak, sadece firmanın ve ortakların imzası ile yetinebileceği gibi, gerekli gördüğünde ya da piyasanın durumuna göre kefil, ipotek, teminat mektubu vb. teminatları talep edebilir. Kullandırılan fonların geri dönmemesi durumunda alınan teminatlar nakde çevrilerek alacak tahsil edilir.

Katılım Bankaları neden banka faizlerine yakın kâr payı dağıtıyor?

Birçok çevrede zaman zaman dile getirilen bu soru veya şüphe, bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Bankalar tasarruf sahibine daha ilk başında yani parayı yatırma aşamasında vereceği faiz oranını ve tutarını taahhüt etmekte, ancak Katılım Bankaları geçerli kâr marjları üzerinden yatırılan parayı değerlendirdikten sonra, kazandığı tutarı paylaşmaktadır. Dolayısıyla, önceden belirleme mümkün olmadığı için bankaların takip edilmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Reel ekonomik piyasada çok farklı sektörlerde ve ekonominin zorunlu kıldığı kâr hadleri dahilinde çalışıldığından normal kazanç seyrinin dışına çıkılması da zaten iktisaden mümkün değildir. Sistem öz olarak da şekil olarak da farklıdır.

Katılım Bankaları dağıtacakları kârı önceden açıklıyorlar mı?

Dağıtılacak kârları önceden açıklamak hiçbir şekilde mümkün değildir. Gazetelerde ilan edilen kâr payları ileriye yönelik dağıtılacak kârları gösteren bir tablo değildir. Açıklanan rakamlar bir önceki hafta sonu itibarıyla vadelere göre oluşmuş ve dağıtılmış kâr paylarını göstermektedir. Müşterileri bilgilendirmek ve yaklaşık olarak bir fikir vermek amacıyla ilan edilmektedir; ileriye yönelik bir taahhüt niteliğinde değildir.

Katılım Bankaları hep kâr dağıtıyor, hiç zarar dağıtmıyor, neden?

Kamuoyunda Katılım Bankalarının hiç zarar etmediği şeklinde yanlış bir kanaat oluşmuştur. Ticari hayatta kâr kadar zarar da doğaldır ve kaçınılmazdır. Her yapılan işlemde kâr elde edilmesi de mümkün değildir. Fakat Katılım Bankaları sıradan bir ticari müesseseden farklı olarak Türkiye çapında çok farklı sektörlerden binlerce firma ile çalışmaktadır. Çalışacakları firmaları seçme şansına sahip oldukları gibi, her tür istihbaratın ardından gerekli teminatları da almaktadırlar. Kredi değerliliği olmayan firmalar ile çalışılmamaktadır. Buna rağmen, yapılan bazı işlemlerden, ticari hayatın kaçınılmaz risklerinden dolayı zarar doğabilir. Mesela, müşterinin mali durumu bozulduğu için borcunu ödeyememesi veya kâr veya zarar ortaklığı projesinin zararlar neticelenmesi hallerinde zarar söz konusu olmaktadır. Ancak, bazı işlerden oluşan zararlar diğer yüzlerce işten elde edilen kârdan mahsup edilmekte ve kalan net kâr dağıtılmaktadır. Bu durumda, dağıtılan kâr payı aşağıya düşmektedir. Katılım Bankaları Türkiye'de 1985 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. Bu süreç içerisinde Türkiye ekonomisinde önemli krizler, dalgalanmalar yaşanmış, ancak emniyetli çalışmaları dolayısıyla Katılım Bankaları bu krizleri başarıyla atlattıkları ve rûştlerini ispat etmişlerdir.

Katılım Bankaları fon kullandırırken alacağı kâr payını nasıl tespit ediyor?

Uygulanacak kâr marjı oranı belirlenirken normal ticari hayatta rol oynayan fiyat saptama kıstasları aynen dikkate alınmaktadır. Katılım Bankaları genel olarak aşağıdaki koşulları dikkate alarak kullandığı fonlardan alacağı kâr marjını tespit eder:

- Yapılan işin veya satılan malın piyasadaki kâr haddi
- Peşin ve vadeli alım satım fiyatı
- Katılım Bankalarının elindeki paranın (Mal alım veya yatırım gücünün) miktarı
- İş yapılan müşterinin pazarlık gücü (Ölçeği, sağlamlık derecesi, yapılan işin hacmi, müşterinin devamlılığı ve Katılım Bankası'na sağladığı diğer faydalar)
- Enflasyon oranı
- Müşterinin yönelebileceği alternatif finansman kaynaklarının maliyeti
- Çalışılan sektörlerin genel durumu
- Tasarruf sahiplerinin beklentileri
- Ekonomideki beklentiler
- Banka kredi finansman maliyeti

Genel bir değerlendirme ile kâr hadleri tesbit edilir ve dönem dönem şartlara göre değiştirilir. Ülke ekonomisi bir bütün olduğuna göre, piyasada oluşan kâr hadlerinin çok altında veya çok üstünde kâr oranı tespit etmek mümkün değildir. Nihayetinde reel sektörde faaliyet gösterildiğinden, kâr hadlerini de piyasa belirlemektedir.

Katılım Bankaları başka hangi hizmetleri veriyor?

Topladığı fonları değerlendirme ve ortaya çıkan kârı paylaşma bakımından klasik bankalardan esaslı olarak ayrılan Katılım Bankaları, diğer bütün bankacılık hizmetlerini sunmaktadır. Özel cari hesaplar, teminat mektubu verme, akreditif açılması, çek karnesi verilmesi, çek ve senetlerin tahsile alınması, ihracat akreditiflerinin ihbar ve teyit edilmesi, seyahat çeki verilmesi, döviz alım satım işlemleri, yurtiçi ve yurtdışı havale ve transfer işlemleri, kredi kartları, TEDAŞ, Telekom ile yerel yönetimlerin doğalgaz ve su faturası tahsilatları, SGK ve vergi ödemelerine aracılık edilmesi.

Dünyada başka örnekleri var mı?

Katılım Bankaları, 1970'li yıllardan itibaren dünya mali gündeminde tartışılan bir konudur. Türkiye'deki ilk uygulaması ise, 1985 yılında Albaraka Türk tarafından başlatılmıştır. Faizsiz bankalar, iştirakleri ve şubeleri ile halen 60'tan fazla ülkede faaliyet göstermektedir. Bünyelerinde faizsiz esaslara göre çalışan birimler kuran batılı banka ve kurumlar da vardır. Bunlara örnek olarak; Citibank, Hsbc, Union Bank of Switzerland, Kleinwort Benson, ANZ Grindlays, Goldman Sachs gibi müesseseler sayılabilir. Batılı bankalarca kurulan ilk bağımsız faizsiz banka, Citibank tarafından 1996 yılında, 20 milyon USD sermaye ile Bahreyn'de kurulan Islamic Investment Bank'tır.

Katılım Bankalarının fon toplama ve fon kullandırma işlemlerinde klasik bankacılıktan işleyiş farkı nedir?

Bir getirinin faiz olabilmesi için kazancının önceden belli olması ve paranın karşılığında para kazanılması gerekir. Örneğin klasik bankalar belli bir faiz karşılığında mudilerden para toplamakta ve yine ilan edilen faiz oranlarında nakit kredi olarak ihtiyaç sahiplerine sunmaktadırlar. Kâr payında ise toplanan fonların sahiplerine belli bir gelir taahhüdünde bulunmadığı gibi yatırılan anaparanın garantisi dahi yoktur. Katılım Bankaları topladıkları fonları son derece dikkatli ve emniyetli değerlendirmektedir. Bilindiği üzere ekonominin temel prensibi "az risk - az getiri, çok risk - çok getiri"dir.

Diğer önemli bir fark ise, Katılım Bankalarında nakit kredi sistemi olmamasıdır. Reel ekonomik faaliyetlerin ve tamamıyla mal alış satışı ile faturalı ve kayıtlı işlemlerin finanse edilmesi söz konusudur. Bu ise kazancın bir alışverişten doğmasına neden olmaktadır. Bu şekilde kullanılan fon kesin olarak amacına yönelik olmakta, piyasada ticareti hareketlendirmektedir. Üreticiden nakliyecisine kadar birçok sektör, bu işten istifade etmektedir. Kullanılan fon karşılığında bir mal olduğundan, geri ödenme kabiliyeti artmaktadır. Ekonomi kayıt altına alınmakta, devlete milyonlarca liralara varan KDV ödenmesine yardımcı olunmaktadır. Mal satımında Katılım Bankalarının alacağı kâr başta tespit edilir ve borçlanan şahıs hangi tarihte ne kadar taksit ödeyeceğini bilir. Uygulanan kar oranlarında vade sonuna kadar bir değişiklik yapılmaz ve klasik bankalardaki gibi alacaklar vadesinden önce geri istenmez. Yani müteşebbis açısından bir belirsizlik yoktur, bu da firmalar için önemli bir avantajdır. Herhangi bir toptancının yaptığı faaliyet sonucu elde ettiği kazanç nasıl ki kâr deniyorsa, Katılım Bankalarının temin ettiği kazanç da kârdır.

Katılım Bankalarında kâr payı dağıtımı nasıl sağlanıyor?

Ticaret, malı bedel karşılığı alıp satmak suretiyle yapılır. Katılım Bankaları da bunu yapıyor.

Katılım Bankalarının Altın kuralı olan "Faizsizlik Prensibi" açısından işlemlerin meşru olmasının en önemli şartı, malı peşin alıp vadeli satmaktır ve bunu yapacağı müşteriye de önceden "banka adına satın alma ve kendine satma" konusunda "vekalet" vermektedir.

Bir müşterinin Katılım Bankasından fon kullanma işlemi şöyle yapılır :

Fon limiti çıkan müşteri bankaya başvurur, alacağı malı ve satıcıyı bildirir. Bu noktadan sonra Katılım Bankası ile müşteri arasında sözlü akit ve vekalet yoluyla muamele yapılır.

Müşteri, Katılım Bankasının vekili olarak önce malı banka adına satın alır, sonra aynı malı bankadan vade farkı ile kendine satın alır. Bu ikinci işlemde akdin iki tarafı da müşteri olur; yani bir taraftan bankanın vekili olarak hareket eder ve malı satar, diğer taraftan kendisi asil olarak malı kendine satın alır. Burada fatura bankaya değil müşteriye kesilir. Hukukta bir şahıs, bir tarafın vekili bir taraftan da asil olarak akdin iki tarafını da teşkil edip işlem yapabilir.

Aslında müşteriye limit vermekle banka tarafından yapılan şey açık olarak şudur; şu satıcıdan şu malı şu şartlarda banka adına satın almaya sana vekalet verdik ve vekaletle bankaya aldığın bu malı şu şartlarda (vade, fiyat, vb.) kendine satmaya ikinci bir vekalet daha verdik. Sonuçta müşteriye çift vekalet verilmiş olur.

Katılım Bankaları şubelerinin bulunmadığı yerlerde nasıl hesap açtırabiliriz?

Paramızı nasıl çekebiliriz?

Her Katılım Bankasının yurtiçinde bir veya birkaç muhabir bankası bulunmaktadır. Bu muhabir bankalar vasıtasıyla ücretsiz olarak herhangi bir Katılım Bankası şubesine para göndererek hesap açtırılabilir, hesaplardan para çekilebilir, Katılım Bankalarının çeki tahsil edilebilir, havale yapılabilir ve havale istenebilir.

Ayrıca EFT sistemi ile yurdun her tarafına para ulaştırılabilir.

Yurtdışında ise yaygın muhabir banka ağı bulunmakta olup, her tür dış işlem rahatlıkla yürütülebilmektedir.

Katılım Bankacılığı ile ilgili Temel Tespitler

Katılım Bankaları, diğer bütün bankalar gibi ilgili kamu otoriteleri (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Merkez Bankası (TCMB), vb.) tarafından düzenli bir biçimde denetlenmektedir.

Katılım Bankaları ekonomik ve toplumsal bir ihtiyaçtan doğmuştur.

Katılım bankaları, klasik bankalarla çalışmak istemeyen tasarruf sahipleri için alternatif bir sistemdir.

Bu yönüyle katılım bankaları, kuruldukları günden bu yana klasik bankacılık sektörü dışında kalan önemli miktardaki atıl tasarrufu harekete geçirerek ülke ekonomisine kazandırdı ve kazandırmaya da devam ediyor.

Katılım Bankaları milli ve yasal kuruluşlardır.

Katılım Bankalarının kuruluşu ve faaliyete geçmesi, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun kararı ile gerçekleşmektedir. Bu kurumlar, daha kuruluş aşamasında ilgili kamu otoritelerinin ayrıntılı teknik ve idari incelemelerinden geçmektedir.

Yürürlükteki mevzuat çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmekte olan Katılım Bankaları, en az mali sektörde yer alan diğer tüm kurum ve kuruluşlar kadar yasaldir, millidir.

Katılım Bankacılığı, çağdaş bir finansman modelidir.

Günümüzde ABD ve Avrupa'nın önde gelen bazı bankaları ve finans kuruluşları, Katılım Bankalarının uyguladığı finans sisteminin gerçek bir ihtiyaca cevap verdiğini görerek bu alanda faaliyet göstermek üzere kendi bünyelerinde özel birimler oluşturmuşlardır.

Katılım Bankaları Türk mali sistemini tamamlayan ve geliştiren kuruluşlardır.

Katılım Bankaları, Türkiye'de 1980'li yıllarda mali sistemimizin kurum ve araçlar yönünden çeşitlenmesi ve derinlik kazanması sürecinde, sisteme katılmış yeni bir finans modelidir. Çeşitli sebeplerle klasik bankalara mevduat olarak gitmeyen tasarrufları yasaların izin verdiği çerçevede kâr veya zarar ortaklığı esasına göre toplayan bu kurumların fonları, ülkemizde uzun vadeli sermaye piyasalarının geliştirilmesine ve derinleştirilmesine ciddi katkılar sağlayabilecek bir tür risk sermayesi (venture capital) niteliğindedir.

Dolayısıyla, Katılım Bankaları Türk mali sistemini tamamlayan ve geliştiren kurumlardır.

Katılım Bankaları, diğer bütün bankalar gibi ilgili kamu otoriteleri tarafından düzenli bir biçimde denetlenmektedir.

Katılım Bankaları, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Merkez Bankası denetim elemanları ile diğer ilgili resmi merciler tarafından düzenli olarak denetlenmektedir.

Katılım Bankalarının hesapları, aynı zamanda bağımsız dış denetim şirketleri tarafından da her yıl denetime tabi tutulmaktadır.

Katılım Bankaları reel sektörü finanse etmektedir.

Katılım Bankaları, kullanılabilir kaynaklarının tamamını kurumsal finansman desteği (alım-satım), finansal kiralama ve proje bazında kâr veya zarar ortaklığı yöntemleriyle reel (üretken) sektörün finansman ihtiyacına tahsis etmektedir. Fon kullanılacak firmaların seçiminde uluslararası standartlar ve teamüller ile objektif mali kriterler kullanılmaktadır.

Katılım Bankaları, küçük ve orta boy işletmelere (KOBİ) finansman desteği sağlamaktadır.

Katılım Bankaları aynı zamanda, mali sistemden yeterince finansman desteği alamayan çok sayıda küçük ve orta ölçekli işletmeye finansal kiralama yöntemiyle uygun koşullarda yatırım malları temin etmek suretiyle üretimin ve istihdamın artışına katkı sağlamaktadır.

Katılım Bankaları ihracatın finansmanına kaynak ayırmaktadır.

Katılım Bankaları, kaynaklarının bir kısmını da döviz kazandırıcı hizmetlerin finansmanına tahsis ederek ülkemize döviz girdisi sağlamaktadır. Hemen her sektörde gerçekleştirilen ihracatın finansmanında Katılım Bankalarının önemli bir katkısı bulunmaktadır.

Katılım Bankaları kayıt dışı ekonominin panzehiridir.

Katılım Bankaları, uyguladıkları finansman teknikleri ile ülkemizde önemli bir sorun olan kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınmasında dikkate değer bir fonksiyon ifa etmektedir. Nakdi finansman yapmayan Katılım Bankaları, sanayici ve tüccarın ihtiyaç duyduğu malın alım satımına aracılık yapmak suretiyle kayıtlı ekonominin genişlemesine katkıda bulunmaktadır. Böylece, bir yandan kayıt dışı ekonomi daraltılırken, diğer yandan devletin vergi gelirlerinin artması sağlanmış olmaktadır.

Katılım Bankaları vergi açısından hiçbir ayrıcalığa sahip değildir.

Katılım Bankaları, hem fon toplama ve fon kullandırma faaliyetleri hem de kendi kazançları ve işlemleri dolayısıyla Kurumlar Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Katma Değer Vergisi ve Gelir Vergisi mükellefi ve sorumlusudurlar.

Sonuç olarak; Türk mali sektöründe haklı bir yer edinen ve 1990, 1994 ve 2001 ekonomik krizlerinden kamu desteği olmaksızın kendi imkânlarıyla başarı ile çıkan Katılım Bankaları, Türk ekonomisi için yararları kanıtlanmış milli kuruluşlardır.

Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.

Büyükdere Cad. No: 78 34394 Mecidiyeköy/İstanbul
Tel: (0212) 274 99 00 Faks: (0212) 272 44 70
albarakatürk@albarakatürk.com.tr

444 5 666

albarakatürk.com.tr